

Alp 2164
Larch.

LITUVO
NACIONALINĖ
M. MAŽYDO
BIBLIOTEKA

mokslas • menas literatūra

DRAUGAS

ANTROJI DALIS / 1984
BALANDŽIO MĖN. 21 d. / APRIL 21, 1984
PART TWO — Nr. 80(16)

Izaijas: Mesijo pranašas

ANTANAS L. RUBŠYS

Senjojo Testamento turinį sudaro du šakniniai įvykiai: Sandora, arba Sinajaus sutartis bei Moze, ir Mesijas, arba Jeruzalė bei Dovydas. Šie du įvykiai yra šulai ir gijos Dievo ir žmonijos santykio supratime. Dievas išgano žmoniją, apreišdamas savo rūpestį žmogumi per Sandorą ir Mesiją. Žodis „Mesijas“ nėra vardas, o pašaukimo ar pareigos titulas. Jis reiškia Dievo pašventintą Sandoros bendrijos karalių. Mūsų kalba žodis „Mesijas“ reiškia „Pateptasis“. „Mesijas“ graikų kalba vadinamas žodžiu „Christos“. Mums įprasta naudoti žodį „Kristus“ Jėzui aptarti(1). Išganyto istorijos raida liudija, kad Sandora ir Mesijas išreiškia Dievo proveržį ir žmonijos istoriją ir Dievo rūpestį žmogumi(2). Anot Apaštalo „... pasireiškė Dievo teismus, kurį paliudijo Įstatymas ir Pranašai. Tai Dievo teismas, tikėjimu ir Jėzų Kristų duodamas visiems tikintiesiems. Nėra jokio skirtumo, nes visi yra nusidėję ir stokoja Dievo garbės, o nutiesinami dovanai jo malone dėl Kristaus Jėzaus atpirkimo“ (Rom 5, 21 - 24).

Su Dovydo dinastija Dievo planas išganyti pasaulį gavo dinastinio mesianizmo pobūdį. Karalius buvo mesijas — pateptasis, — Dievo įgaliojamas Izraelio valdovas. Per jį Dievas rūpinosi savo tauta, — išganė, t. y. gynė nuo išorės priešų ir kūrė gerovę krašto viduje. Žmogiškasis karalius iš Dovydo šeimos turėjo ypatingą vaidmenį. Apeiginis pateptimas aliejumi padarė jį pašventintu asmeniu. Jis buvo Dievo artumo ženklas. Tautinė darna — gerovė ir ramybė parėjo nuo karaliaus asmens ir jo santykio su Sandoros Dievu. Karaliuje glūdėjo Sandoros — Dievo pažadų ir įpareigojimų Dievui veiksmingumas. Pasirinkdamas Dovydą būti savo tautos vadu (2 Sam 7:16; 1 Kar 8, 16), o Jeruzalę savo amžinu sostu (1 Kar 8, 12sa; Ps 131 (132), 13 - 18) — savo vardo buveine, — Dievas padarė išganyto planą mesijini. Būdinga, kad izraeliečiai, nors ir turėdami daug progų nusivilti karaliais iš Dovydo šeimos, neparado vilties. Su kiekvienu nauju karaliumi patepimu, jų priegesti viltis vėl užsidegavo.

Pranašo Izaijo knyga liudija, kad Sandoros bendrija sėkmingai pergyveno istorinius lūžius, grąsinčius jo išlikimui. Izaijo knygos mesijinis liudijimas paaiškina Dovydo dinastijos viltis ir iš esmės praturtina Senojo Testamento karaliaus — pateptąjo prasmę. Be to, įgalina suprasti dmesį atėities vilčiai — Ateisančiam tobulam karaliui — Mesijui, Dievo Pateptajam, didžiąja raide.

Izaijo mesijinis liudijimas

Izaijo knyga yra daugiasluoksnė. Ji atspindi ne tik Jeruzalės pranašą Izaiją antroje VIII prieš kristinio amžiaus pusėje, bet ir jo mokyklą — bevardžių pranašų Babilonijos tremtyje VI a. prieš Kristų. Nūdien įprasta Izaijo knygą dalinti į tris dalis: Pirmąją Izaiją (Iz 1 - 39), Antrąją Izaiją (Iz 40 - 55) ir Trečiąją Izaiją (Iz 56 - 66). Taigi Izaijo knyga atspindi ilgalaikį pranašišką įžvalgumą ir Dievo užmojų ir veiklą istorijoje(3). Mus domins du pranešimai iš Dievo Izaijo knygoje: pranešimas per Jeruzalės pranašą VIII a. ir pranešimas per bevardį tremties pranašą VI a.

I. Jeruzalės Izaijas: Mesijo pranašas.

Asmeniškai Izaijo gyvenimas yra pažįstamas tik iš užuominų. Aišku, kad jis buvo miestietis. Šis bruožas ryškus iš miesto įvair-

Kančios Vyras — Dievo užmojo Tarnas (nežinomo Lietuvos meistro Nukryžiuotojo galva).

džių gausos. Atrodo, kad Izaijas užaugo pasiturinčioje Jeruzalės šeimoje. Jeruzalė jam labai brangi, nes čia yra Dievo Šventykla, Dovydo sostas. Izaijas buvo suaugęs su mesijine Sandoros bendrija savimone, kuri didžiavosi ypatinga sandora tarp Dievo ir Dovydo šeimos (2 Sam 7, 8 - 16). Domesys „mesijinei“ Dovydo šeimos reikšmei Jeruzalės Izaijo knygoje (Iz 1 - 39) yra labai ryškūs. Nenuostabu, kad jis yra laikomas pagrindiniu mesianizmo pranašu Senajame Testamente. Laikotarpis, kuriuo Izaijas gyveno, buvo kritiškas, — kupinas lūžių ir pervartų. Pasaulis drebo, nes Asirija nuožmiai valdavo. Sandoros bendrija buvo suvalstybėjusi. Izraeliečiai jautėsi galį apsieiti be Sandoros Dievo. Ginklu ir politinėmis sutartimis karaliai elgėsi savavališkai. Jeruzalės pranašas rašo:

Klausyk, dangau ir išgirsk, žeme, nes Jahvė kalba: „Užauginau ir išauklejau vaikus, o jie sukilo prieš mane. Jautis pažįsta savo savininką, o asilas žino savo šeimininko edžias. Izraelis nepažįsta manęs, mano tauta nesuvokia...“ (Iz 1, 2 - 3).

Pasakojimas apie Izaijo pašaukimą būti pranašu yra vienas iš kiliausių pranašų knygose (Iz 6). Dvi pasakojimo aplinkybės — vieta ir laikas duoda pasakojimui savitą atspalvį. Pašaukimas būti Dievo pranašu įvyko „karaliaus Azarjos mirties metais“ Jeruzalės Šventykloje. Pašaukimo laikas atspindi reiklų nuojautą. Karaliaus asmuo ir valdžia turėjo milžinišką reikšmę visuomenei. Sakoma, kad „lygiai, kaip šeimos gyvenimas remiasi tėvu, taip senovės Izraelio visuomenė visa siela žmonės rėmėsi karaliumi“(4). Karaliaus Azarjos mirtis grąsijo įvykių fone gliauli lietė žmones. Asirijos milžinas nenumaldomai artinosi iš šiaurės. Kupiną niūrios nuojautos valandą Izaijas sako: „Aš mačiau Valdovą“ (Iz 6, 1)(5). Pranašo liudijimu, Judo karalystė nesiremia tik karaliumi iš „Dovydo namų“, kuris sėdi Jeruzalės soste, bet tikrąjį Valdovą, — Dievą, Istorijos Viešpatį, kuris rymo Sven-

Izaijas atliepia ir regėjimo poveikį šauksmu, kad jis yra „nuodėmingas“ žmogus ir priklausio „nuodėmingai“ tautai (Iz 6, 5). Ši atoveikį sukelia Dievo šventumo išgyvenimas. Sakyti, kad Dievas yra šventas reiškia, jog jis ne žmogus, bet Dievas. Jis nėra daiktas, kurį galima panaudoti žmogaus įnoriams. Izaijas giliai išgyvena Dievo Artumą, išpažįsta, kad jis yra narys bendrijos, kuri yra pasiilgojusi (Iz 1, 4 - 9), o save sieja su bendrija sielvarto skausmu: „Vargas man! Nes esu pasmerktas!“ (Iz 6, 5). Vienas iš serafinų paima nuo altoriaus žėrinčią anglių ir nuvalo ja pranašo lūpas: „Štai, anglis palietė tavo lūpas; tavo kaltę pašalinata, ir tavo nuodėmė atleista“ (Iz 6, 7). Pašventintas ugnimi — atleidimu paruoštas pranašo tarnybai, Izaijas girdi Dievo kreipinį: „Ką aš siūsiu? Kas bus mūsų pasiuntinys?“ (Iz 6, 8). Izaijas pasisiūlo eiti savanoriu: „Aš eisiu! Siųsk mane!“ (Iz 6, 8). Dievo įgaliojimas yra nelauktai sunkus — Izaijas net aikteli: „Kaip ilgai...?“ (Iz 6, 11). Dievas atsako, kad jo užduotis skelbti Dievo užmojų Tautai, kurios širdis nutukusi — nejautri, ausys užkietusios — atbukusios, akys — apblibusios (Iz 6, 9 - 10).

Izaijas pašauktas skelbti Dievo teismo dieną. Izaijas skelbia, kad ateina metas, kada žmonės mes savo dievus, „kurmiams ir šikšnosparniams“ (Iz 2, 20) — j tamsiausių sąslavyno kampa. Dievas teis visus žmogaus išdidumo įvaizdžius ir perdėtą pasitikėjimą savimi: sidabrą ir auksą, žirgus ir karo vežimus, tvirtoves ir saugius, toli plaukiančius laivus (Iz 2, 6 - 21). Anot Izaijo, turtai tampa žmogaus stabais, o stabmeldybė kaip tik ir yra pasitėkėjimas daiktai, o ne Dievu. Ta pati mintis švyti ir Vynuogyno giesmėje (Iz 5, 1 - 7). Pranašas pradeda pranešimą iš Dievo kaip baladę:

„Mano draugas turėjo vynuogyną ant labai derlingos kalvos. Jis suarė žemę ir išrinko akmenis; pasodino jame rinktinis vynuodžius. Jis laukė, kad prinoktų vynuogės, bet visos vynuogės buvo rūgštos.“ (Iz 5, 1 - 2)

bet visos vynuogės buvo rūgštos.

Pranašas baladė apdainuoja savo draugo nusivylimą vynuogynu. Po to, kai draugas padarė visa, ką tik galima užtikrinti gausų derlių, jis randa vynuogynę tik rūgščias baladės prasmė metama į klausytojo širdį. Dainiaus draugas baladėje yra Dievas, o dainiaus baladė yra giesmė apie Sandoros bendriją. Žaisdamas žodžiais, Izaijas paskelbia gilų Dievo nusivylimą savo išrinktąja Tauta:

Jis laukė teismo (mišpat), ir štai kraujo praliejimas (mis-pah); jis laukė teismo (tsedaqah), ir štai klyksmas (tse'aqah). (Iz 5, 7).

O vis dėlto, Dievo tikslas nebuvo vien tik sunaikinti Teismu. Dievas siekė pagydyti savo Tautą ir padaryti ją šventą, tinkamą deramai tarnauti savo užmojų istorijoje. Kaip pats Izaijas pašaukimo metu buvo atleidimu nuvalytas nuo nuodėmės, taip dabar, anot pranašo, Dievas stengėsi nuvalyti savo Tautą lyg ugnimi. Per siaubingus laikotarpio įvykius Dievas valė atliekas ir priemašias iš Jeruzalės, darydamas ją „teismo miestu“ (Iz 1, 24 - 26).

Izaijo žmona — „pranašė“ (Iz 8, 3) pagimdė sūnų, kuris buvo pavadintas Sear-jasubas (Iz 7, 3). Pažodžiui Sear-jasub reiškia „Likutis sugrįš“, — grįš pas Dievą, atgailaus. Jį galima suprasti teigiama ir neigiama prasme: „Tik likutis sugrįš“ pas Dievą ir „O vis dėlto likutis sugrįš“. Sear-jasubas yra vilties ženklas ir vaidina didelį vaidmenį Izaijo mesijiniame liudijime.

Mesijas - Immanuelis: „Su mumis (yra) Dievas“. Pranašas Izaijas kreipėsi Dievo vardu ir Sandoros bendrija, šaukdamas ją apsispręsti dabar-siaubingų darbities įvykių metu už Dievo užmojų ir veiklą išganyto istorijoje. Pasakojimas apie Izaijo pašaukimą (Iz 6) yra įvadas į Immanuelio knygą (Iz 7, 1 - 12, 6). Keli šios knygos skaitiniai padės mums pažinti Izaiją Mesijo pranašą. Iz 7, 14 skaitinys yra svarbus. Skaitome: „Užtāt pats Viešpats

duos jums ženklą: „Jauna moteris yra nėščia, ji pagimdys sūnų ir pavadins jį Immanuelio vardu“.

Skaitinyje pranašas Izaijas kreipiasi į Achazą, dovydiškąjį Judo karalystės valdovą, su ženklu apie tiesioginį sosto įpėdinį ir jo motiną: „Jaunoji moteris“ yra sosto įpėdinio motina, o „Immanuelis“ — sosto įpėdinis. Izaijo Achazui duotą ženklą padeda suprasti tuometinė istorinė padėtis.

Du veiksniai brandino politinę įtampą ir grėsmę Achazui. Vienas jų buvo tarptautinis — Asirijos proveržis į Vakarus ir mažųjų valstybių pastangos sukurti gynimosi sąjungą. Antras veiksnys buvo tautinis — grėsmė Achazui, Dovydo dinastijos, sostui. Mat asirams veržiantis, du šiauriniai Achazo kaimynai — Izraelis ir Sirija vertė Achazą dėtis į gynimosi sąjungą. Achazui gynimosi sąjunga nebuvo prie širdies. Užuot dėjęsis į ją, Achazas kreipėsi į Asiriją su prašymu apsaugoti nuo Izraelio ir Sirijos antpuolio (Iz 7, 1 - 9).

Ženklas, apie kurį kalba skaitinys, buvo duotas patvirtinti pranašystei, kad Izraelis ir Sirija bus nugalėti. Numanu, kad ženklas turėjo Achazui atpažįstamą prasmę. Jis turėjo didelę reikšmę: Dovydo dinastija nežus, nes tuojau pat gims sosto įpėdinis!

Pats skaitinys vertas atidaus dėmesio. Jame yra itin svarbūs du žodžiai: *Ha'alimah* ir *Immanuel*. Pirmasis — skritis *Ha* ir dailus vardas *alimah* — lietuvių kalba reiškia „tą, jauną, vedybinio amžiaus moterį“, o antrasis — „Su mumis (yra) Dievas“. Mums įprasta skaityti ir suprasti Izaijo pranašystę Naujojo Testamento laikų samprata, todėl Izaijo skaitinyje įžūrima *Mergelė* — Mesijo Motina. Tačiau ši prasmė yra atkelta iš Naujojo Testamento, o ne Izaijo išreikšta Achazui(6). Hebraiškasis žodis *alimah* nereiškia, kad ta jaunoji moteris yra *mergelė*, o tik leidžia suprasti, jog ši jauna moteris gali būti ir *mergelė*. Panašiai yra ir su lietuvių kalbos žodžiais *mergaitė*, *mergina*, *sužadėtinė*. Moterį — *mergelę* hebrajų kalba vadina *betulah*.

Izaijas kalba apie *Ha'alimah* — skritimi *Ha* apibrėžia jauną moterį(7). Skritis *rodo*, kad ši jauna moteris yra apibrėžta — pažįstama ir Izaijui, ir Achazui. Taigi ji turėjo būti jų bendraminė(8). Todėl nuoseklu daryti išvadą, kad Izaijas savo pranašystėje kalba apie jam ir Achazui gerai pažįstamą jauną moterį — Achazo žmoną. Taigi Dovydo šeimos Pirmoji moteris, nėščia ir gimdysianti sosto įpėdinį, yra ši jaunoji moteris.

Iz 7, 14 skaitinys pažada sosto įpėdinį, o Iz 9, 1 - 6 skaitinys skelbia, kad sosto įpėdinis gimė. Immanuelis — „Su mumis (yra) Dievas“ aprašomas neįprastai drąsiai:

Mums gimė kūdikis! Mums duotas sūnus! Jis bus mūsų valdovas! Jis bus vadinamas „Nuostabusis Patarėjas“, „Galingasis Dievas“, „Amžinasis Tėvas“, „Taikusias Karalaitis“.

(Iz 9, 6)

Iz 11, 1 - 9 skaitinys yra pranašo Izaijo mesijinės karalystės idilė. „Taikiojo Karaliaus“ šalis švyti darna: Iš šiaurės kermo atžels atžala, iš jo šaknų išaugs šaka. Su juo nuolat bus Jahvės dvasia: Išminties ir išmonės dvasia, Patarimo ir drąsos dvasia, Jahvės pažinimo ir baimės dvasia. Jo džiaugsmas bus pak

Gamtos gyvybės išryškinimas

PR. VISVYDAS

Pavėluotu debiutu žilstelėjęs poetas įrodo pasauliui, kad poezija nesensta. Štai jau kuris laikas žvilgčioju į Leono Lėto *Trako* eilėraščius ir stebiuosi jų gajumu. Rinkinyse viršelyje paženklinatas 1981 metais.

Ką reiškia tie metai, nežinau. Pirmoji pažintis su Leonu Lėtu (Vytautu Adamkevičiumi) įvyko Vokietijoje, Kasselio-Grohno pabėgėlių stovykloje. Dabar atsiverčiu Jono Meko erdvią nostalgikų *Reminiscencijų* knygą, iliustruotą nuotraukomis, išklijuotą į odos viršelį. Šią nepaprastą dovaną gavau iš Jono 1972 metais. Vienoje nuotraukoje sėdi Adolfas ir Jonas Mekai, Algis Landsbergis, Vladas Šaltmīras ir Leonas Lėtas. Jonas, kaip visados, susimastęs. Kiti linksmiai šypsosi. Leonas, patogiausiai atsilošęs, švyti savo apskritu veidu. Toks jaunutėlis, pilnas savęs.

Pilkoje DP aplinkoje kiekvienas iš tų jaunuolių buvo skirtingai įdomus ir gajus. Jungė juos meilė literatūrai ir, sakyčiau, bohemiskai idealistinis požiūris į gyvenimą. Spausdino jie taisyk, ano laikotarpio akimis žiūrint, per nelyg avangardišką leidinį *Žvilgsniai*, su sava poezija, šmaikščia proza ir piešiniais, kuriuos piešė Lėtas. Piešė jis aistringai, duodamas valią įsibėgėjusiai rankai. Iš gausiai vingiuotų linijų suregzi pavidalai pavirsdavo tam tikru estetiniu galvosūkiu. Klausydavau Valentuko (Lėto) karšto kalbėjimo apie būties dimensijas. Skačiau jo keistus, gamtos savokomis apsvaigusius eilėraščius...

Nuotraukoje matomi jaunuoliai nuėjo į ateitį skirtingo likimo keliais. Grakščia eiseną, su pakeltomis galvomis. Nė vienas neatsižadėjo literatūros, nei tikro jausmo, nei noro parašyti drąsų, išraiškų sakinį.

***

Lėto poezija, dabar pasirodanti knygoje *Trakas*, nė kiek nepasikeitė nuo anų pabėgėlių dienų. Gamtos gyvybės išryškinimas tebeliko toks pat gaivalingas. Ir pati poetika, kurią dėl viso pavadinčiau impresionistiniu ekspresionizmu, yra tokia pat valiūkiškai neįprasta. Be abejo, savo keistumu galinti priblokti ne vieną poezijos mylėtoją. Kai kurie *Trako* eilėraščiai ar bent jų dalys sukelia nuostabą, nes juose atrinkti žodžiai yra skaistūs ir labai gyvi. Kad ir šioj eilutėj: *Žvejų valtytės srovėse vis sags-tė plūdės; / O/ Tik/ Tu/ Likai tokia kaip duona paprasta. Arba: Meldžiū blakstienas ašarų žiedų neįšarstyt — / Meldžiū svajotas lūpas nesuglaust sparnų!*

Rinkinyje tačiau yra nemažai eilučių, net eilėraščių, verčiančių rūstintis dėl kirčio ar linksnio klaidų, dėl rašybos, skrybų ir sintaksės dėsnių nepaisymo. Neretai spėlioji, ar klaida įvyko dėl spaustuvės neapsižiūrėjimo, ar dėl poeto įnoringumo kalbos srityje.

***

Negalvojau rašyti *Trako* recenzijos. Ką nors proziškai pasakyti apie tai, kas glūdi eilėse, yra neįmanoma. Vis tiek iš įpročio brūkštelėjau keletą pastabų. Čia kai kurias dedu į bendrą rašinį. Nemanau, kad mano mintys reikiamai apšvies ir taip jau švytintį Leono Lėto braižą.

***

Nekaltai baltas knygos viršelis. Puslapiai balti, be jokios grafiškos apdailos. O kam, jei tiek daug balto jausmo, Juodas eilėraščių šriftas,

rodos, tirpsta lyrikos ir popieriaus baltume. Tirpsta neištirpdamas. Spalvos. Pavidalai. Būties kaita. Spindėjimas. Akimirksniu nuotauk virpesyje plazda žmogaus siela. Ant balto popieriaus išryškėja eilučių akvarelinis grožis. Pro tarpais plūsta žodžiai drums-tais upokšniais. Bet dažniausiai žodžiai, lyg kūdikiai, krykštuoja baltame gyvybės lopšyje.

*Žiūrėkite — pavasaris už
lango kamuoliukais ritinėjasi
Ir žalios žirgų pasagos
Kvepia
Žydrių žibuoklių ir alyvų
Verpetu*

***

Į gamtos pusę Lėtas yra žengęs kur kas artėliau, negu daugelis vadinamų gamtos poetų, savaip perdėliojančių tradicinę gamtos simboliką. Muslinas, skiriantis Lėtą nuo pamėgto dienos ar metų laikų pasaulio, nuo pergyvenamų akimirksnių, yra labai jau plonas. Ir visa egzistencinė laikysena, atrodo, turi vieną tikslą — atskleisti regimą ir girdimą būti. Tai maksimali laikysena, besistiebianči prie universalios tiesos. Skaitydamas rinkinį, pagalvoji: ar nėra poetas paupio faunas, atiduodantis duoklę savo didžiajai meilei... gamtai.

Skaitytojas šitokį buvimą ne tiek supranta, kiek aiškiai jaučia. To ir pakanka. Pavyzdžiui: *Ilgas / Smilgų vilgis — // Sausroje / Pradžiūvęs takas — // Traska. / Astrūs // Debesų šešėliai / Praplečia vėjo bangas...* Ir traskanti forma, ir traskanti fonetika čia susijungusios skverbiasi į optines bei akustines sąmonės pagavas. Ar nepasijunti įžengęs į vasaros kaitrą?

***

Dažname Lėto eilėraštyje mirga impresionistinės detalės, tartum šauktė šaukdamos: „Te visa tampa tobula tiesa“! Įvaizdžių gausai reikia erdvės — verlibro erdvės. Čia galima išsitiesti ir lengviau judėti. Galima žaisti nuo ryto iki vakaro.

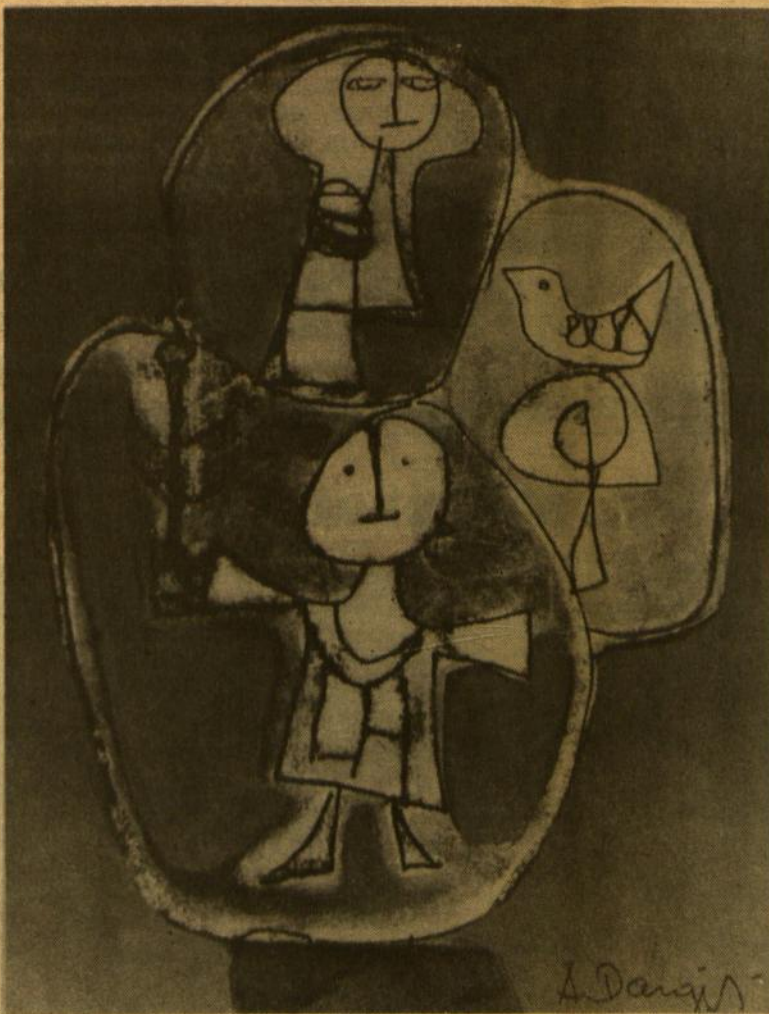
Ar ne W. H. Audenas yra pasakęs: laisvas eiliavimas — tai teniso žaidimas be tinklo. Atseit, lengva duona. Tereikia tik atmūsti sviedinį.

Iš tikro taip lengvai nėra. Įtaigaus verlibro aikštelė turi pakankamai aukštą tinklą. Tik igūdęs poetas tokį tinklą mato ir savo sviedinius (įvaizdžius) šaudo su reikiama trajektorija. Šaudo taikliai.

O Lėtas? Pasakysiu, kad jam tarpais sekasi, tarpais — nelabai. Jo prozodija dažnu atveju yra išradinga ir judri, kaip gyvenimas. Eilučių suoliais bei lūžiais, karšligišku, tik jam vienam suprantamu ritmu ridena savo įvaizdžius, kaip vaikas kaladėles, sustato sverdinčias strofas. Kartais smagiai paleidžia eilėraščio taku virtinę asonansų, vidių rimų, forsuočių aliteracijų, primenančių pupas ankštyje. Pvz.: *Tik / Viena / Žaros žaizda / Vienam žaliai žaliai žalių žiedų žydėjime arba vėl: Ar ne maldai šitam šiltam šnarėjime / Virvenantiom ger-vių bangom veržia / Varžiu virpėjimu?*

Kitur eilėraštis apkašomas vienodai skambančių galūnių žodžiais: Šviesa, varsa, tąsa, esą, gausa, tiesa... Ir šitokia vienuodų skiemenų santalka: *Imu / kas imanu vienu, karš-tligišku ūmumu.*

Šalia stakatiškai dinamiško garsyno *Trako* puslapiuose yra ir ramesnė kadencija parašytų dalykų. Paminėsiu tik kelis, galvon toptelėjusius pavadinimus: Kupetas, Juod-raščio lapas, Baltos bruknės, Migla, Spanguolinis ūpas,

Alfonsas Dargis

Pavasaris (aliejus) 1978

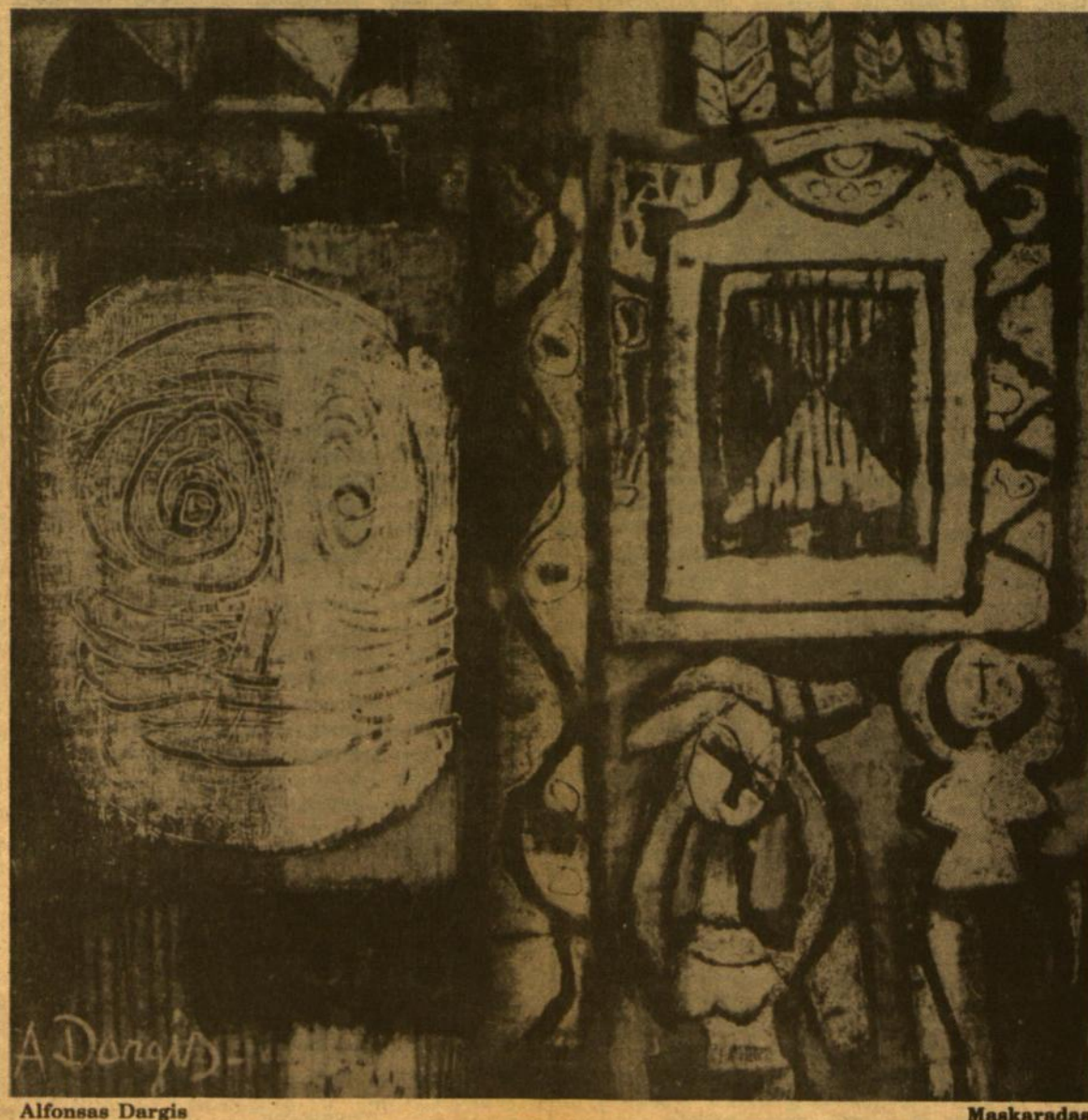
Gruo-dis, Te visa tampa tobu-la tiesa, Lengva našta, Van-duo (psl. 123)...

***

Vienu metu pagalvojau jog yra trys Lėtai: skaidriai pa-prastas, pusiau sklandus ir de-struktyviai gremėzdiškas.

Gremėzdiškas Lėtas kada ne kada pasiduoda pagundai su-jaukti savo frazė arba įterpti žodį nedorėlį, kuris praryja ge-rus žodžius. Pvz. *Žaidžia atda-ro lango žiotyje*. Čia toks rajū-nas yra „žiotyje“. Eilėraštis dėl to suyra skaitytojo sąmo-nėje. Žiūrėk, tame pačiame kū-rinyje, net toje pačioje strofoje, ir vartojami, ir nevar-tojami reikiami skyrybos ženklai. Taip atsitinka ilga-

me, žodinaime išsiliėjime „Vė-jas“. Nelaūždamas ir verlib-rines eilutes, pacituosiu: *Niekam, deja, nebežinomas likimas tūnos gyliai, milžiniškas kaip antkapio akmuo kaip sraigė isikasę drėgniausiuose arimuose; ir visos kryžkelės rymos smūkeliais eję pažiū-rėti į blėstančią lango vingiuose mūsų dulkstančią, eitų dienų procesiją...* Tai tikra abrakadabra skaitytojų. Prie-veiksmis „gyliai“ berods rašo-mas netaisyklingai.

Alfonsas Dargis

Maskaradas

Izaijas: Mesijo pranašas

(Atkelta iš 1 psl.)

Akių mestelėjimu ji neteis ir nepasmerk, išgirdęs paskalas. Teisumu nuteisins vargdienius

ir apgins užguitųjų teises.

Jo įsakymu bus nubausti tironai ir nedorėliai sunaikinti.

Teisumas bus diržas jo liemeniui, o ištikimumas strėnų juosta.

Tada vilkas bendraus su ožiuku, o leopardas gulės su ožiuku; veršis ir liūtas kartu ganysis, o mažylis juos prižiūrės.

Karvė ir meška kartu ganysis, o jų mažyliai gulės kartu.

Liūtas, lyg jautis, es šiaudus. Žindomas kūdikis žais šalia gyvutės urvo,

o vaikas dės rankutę ant barškuolės guolio.

Ant mano šventojo kalno nebus nieko, kas galėtų kenkti ar būtų bloga.

Žemė bus taip sklidina Jahvės pažinimu, kaip jūra yra sklidina vandeniu.

(Iz 11, 1 - 9)

Immanuelio pranašystė, kilusi Izaijo amžiuje, tapo svarbiu pranašų kraičio brožu. Ilgainiui ji užėmė raktinę vietą Naujajame Testamente.

Mato evangelija rašo: „Ji (Marija) pagimdys sūnų, kuriam tu (Juozapai) duosi vardą Jėzus (Išganytojas), nes jis išgelbės savo tautą iš nuodėmių“. Visa tai įvyko, kad išsipildytų Viešpaties žodžiai, pasakyti pranašo Izaijo lūpomis: „Štai mergelė nešios į šiąsias ir pagimdys sūnų, ir jis vadinasis Emanuelis“ (Mt 1, 21-23).

Kitame skaitinyje Mato evangelija džiugiai skelbia: „Išgirdęs, kad Jonas sumintas, Jėzus pasitraukė į Galilėją... Išsipildė pranašo Izaijo žodžiai: „Žabulono žeme ir Neftalio žemė!“

Paežerės juosta, žemė už Jordano, pagonių Galilėja! Tamsybėje tūnanti tauta išvydo skaisčią šviesą, gyvenantiems ūkmingoje mirties šalyje

užtekėjo šviesa. Nuo to meto Jėzus ėmė skelbti: „Atsiverskite, nes dangaus karalystė čia pat!“ (Mt 4, 12. 14 - 17).

Luko evangelija Immanuelio pranašystei duoda programinę reikšmę:

„Dvasios galybė Jėzus sugrįžo į Galilėją, ir visame krašte pasklido apie jį garsas. Jis pradėjo mokyti jų sinagose, visų gerbiamas. Jėzus atėjo į Nazaretą, kur buvo užaugęs. Subatą, kaip prates, nuėjo į sinagogą ir atsi-stojė skaityti. Jam padavė pranašo Izaijo knygą. Atvyniojęs žodis, siekias prakalbinti praeities prisiminimus ir ateities tolius.

nes jis patepė mane, kad neščiau gerą naujieną vargdieniams.

Pasiuntė mane skelbti belaisviams išvadavimo, akliems — regėjimo; siuntė vaduoti prislegusių ir skelbti maloningu Viešpaties metų“ (Lk 4, 14 - 19).

II. Tremties Izaijas: Šviesa tautoms.

Istorijos lūžiai ir pervartos įaitrina ir

Kazakevičiaus lietsargis Barėnui giedrą dieną

KESTUTIS KEBLYS

Svetimos kalbos nemokant, sunku susikalbėti. Bet kartais nelengva ir tuomet, kai kalbama ta pačia kalba, bet skirtingomis semantinėmis struktūrom. Juk žodžiai ir jais nurodomos sąvokos yra tarsi tušti indai — kokių tikrovės vynu jie pripilami, priklauso nuo vartotojų supančios aplinkos, nuo jo įsitikinimų, nuo jo formavusios kultūrinės tradicijos. Britas iš Sheffield ir amerikietis iš Des Moines kalbasi tais pačiais žodžiais, bet ne visada vienas kitą supranta. Lietuviškai kalbasi Čikagos lietuviai su vilniškiais ir, atrodo, susikalba. Bet ar tikrai ir ar visada? Tokios abejonės kyla, paskaičius Vytauto Kazakevičiaus straipsnį apie K. Barėno romaną *Beragio ožio metai* (Pergalė, 1983, nr. 11, p. 187).

Kazakevičius apie išeivijos literatūrą sovietinėje (ar tarybinėje, kaip Lietuvoje sakytu) periodikoje rašo dažnai ir tą darbą tęsia jau daug metų. Šalia to jis rūpinasi kai kurių išeivijos rašytojų kūrybos išleidimu Lietuvoje. Jo pastangos mūsiškių čia turėtų būti vertinamos teigiamai, nes argi ne smagu, kai kas nors tavę pastebi, pamini, parodo kitiems? Net ir tada kai pamini, nėjimas nebūna labai teigiamas. (Kaip amerikiečiai sako, vertiau tegu keikia, negu ignoruoją.) Tačiau taip nėra. Kazakevičiaus pastangos čia traktuojamos su sarkastišku nepasitikėjimu, su pasipiktinimu, panieka. Jo pavardę, turbūt daugiau negu kurio kito gyvo lietuvių komunisto, pas mus linksniojama pikčiausiais linksniais, neįskaitant pašiapių epitetų ir piktos retorikos, būdingos išeivijos — sovietinės Lietuvos konfrontacijai.

Netaikant saloninių žaidimų taisyklių, tokia mūsiškių reakcija yra suprantama, nes retai kas tiesia ranką tam, kuris kviečia muštis. O Kazakevičiaus literatūrinės recenzijos ir išeivijos kultūrinio gyvenimo komentarai yra aštriai konfrontaciniai. Nors ir nepaneigdamas literatūros kriterijų, mūsų kūrybą jis vertina labai siaurai suprastu politiniu požiūriu, o kultūrinės apraiškas stengiasi sumenkinti, gerą žodį palikdamas tik tiems fragmentams, kurie pagal sudėtingą partijos liniją gali atrodyti ideologiškai nekenksmingi. Tokį „gero blogo“ atsitojimą Kazakevičius vykdo kovingu, dažnai piktoku ir užgauliu tonu, apščiapazastydamas sovietinių epitetų „blogųjų“ pusėn. Sunku tad tikėtis, kad buržuaziniai nacionalistai ir klerikaliniai vaduotojai apšauktieji įžiūrėtų geros valios ir objektyvaus informavimo siekių Kazakevičiaus rašiniuose.

Kaip ten bebūtų, Kazakevičiaus straipsniai yra įdomūs, parašyti sklandžiai ir gyvai. Įdomus yra ir minėtas rašinys apie Barėną. Ne tik tiesioginė polemika, bet ir tuo, ko rašantis nepasakė, tačiau ką galima išskaityti tarp eilučių.

Iš tikrųjų Kazakevičiaus rašinys yra ne tiek apie K. Barėno knygą *Beragio ožio metai*, kiek apie tariamus išpuolius prieš autorių pasikalbėjime, pasirodžiusiame sutinkant autoriaus naują knygą (*Draugas*, 1983, nr. 65). Kazakevičius Barėną gina ir teisina, o kultūrinio *Draugo* priedo redakciją kala žemėn. Pirmu skaitymu neaišku, kodėl Kazakevičius taip smarkiai šireta. Rašinys atrodo kaip kabinėjimasis dėl smulk-

menų ir didžiulio laužo kūrimas iš balanėlių. Tiesa, ir ankstesniuose straipsniuose „principinei“ rašinio daliai Kazakevičius pretekstų daugiausiai rasdavo ne esminiuose dalykuose, o smulkmenose. Tačiau šį kartą tasai „buržuazinės niekšybės“ demaskavimas yra daug intensyvesnis, nors akstino tam kaip ir nėra. Kai tame *Draugo* pokalbyje su Barėnu nerandi jokių ypatingų politinių išsikių, kurie galėtų komunistą suerzinti, Kazakevičiaus audringa reakcija atrodo kaip boksavimasis su ringe nesančiu oponentu. Tarsi reikėtų boksotis nežiūrint, ar yra su kuo, ar ne. Bet Kazakevičius su šešėliais paprastai nekovoja. Koks čia reikalas?

Turbūt susikalbėjimo vargas. *Draugo* interview parašytas lietuviškai — išeiviškai. Kai ta kalba jį skaitom ir ta kalba suprantam, ringas tuščias. Bet kai Kazakevičius ta kalba skaito, o suprantą lietuviškai — sovietiskai, ringe išnyra rimtos kovos vertas oponentas.

Čia vis minimą *Draugo* pokalbį su Barėnu būsim gal jau primiršę, tad gal derėtų prisiminti, kaip ten autorius buvo „puolamas“ už savo *Beragio ožio metus*. Pasiteiravus apie naujojo romano ryšį su *Tuboto gaidžio metais*, redakcija klausinėjo apie kaimo ir aplamai nepriklausomybės laikotarpio vaizdavimą naujame veikalė. Konstatavęs, kad Barėnas tą laikotarpį aprašė įžvalgiai, *Draugas* klausė, kodėl autoriaus vaizduojamas kaimas atrodė daug tamsesnis ir primityvesnis, negu jis įprasta mūsiškių daugely kitų mūsų kaimo romanų. Toliau klausėjas būsavo dėl galimos kaimo kūrų skaitytojų reakcijos — prapratę nepriklausomybės metų gyvenimą matyti vaizduojamą tik šviesiom spalvomis, Barėno realistinį braižą gali palaikyti pasišaipymu iš kilnių dalykų, ar net kaltinti jį pasitarnavus aiškino savo romana, pabrėždamas, kad vaizdavo taip, kaip buvo „šviesos netirštini“, gyvenimo nesaldinui... Jei klausimai suponavo kai kurių skaitytojų galimas abejonės, tai atsakymai stengėsi tas abejonės išsklaidyti, paaiškinti *Beragio ožio metus* kaip autentišką, nepudruotą Lietuvos kaimo ir provincijos vaizdą. Žodžiu, nežiūrint to pokalbio tono, kuris gal kiek ir primena „60 Minutes“ televizijos programos investigacinį formatą, autorius ne tiek aiškinosi, kiek aiškino. Aiškino, išpėjo skaitytoją, kad jįsai romane nesitiktų cukrinių vaizdėlių, o pajustų gyvenimo realybę, pajęgtų

Lietuvių draudžiamosios spaudos parodoje 1984 m. kovo 31—balandžio 1 d. Torontose parodos vedėjas Bronius Kviklys aiškina eksponatus rašytojui J. Kralikauskui.

Nuotrauka St. Dabkaus

Torontiečiai lietuviai Lietuvių draudžiamosios spaudos parodos metu susipažįsta su joje pateikta numizmatine medžiaga.

Nuotrauka St. Dabkaus

na, žinoma, tuomi pačiu pareklamuoti ir naują knygą. Tiesa, šiuo atveju klausimai buvo gal kiek aštriau fokusuoti į patį veiklą, mažiau pasikliaujant bendrybėmis ir saloniniais linkiojimais. Tačiau jokių esminių užmetimų autoriui dėl jo kūrinio vertės ar autentiškumo nebuvo. Priešingai, kai kur galima net įžiūrėti pritarimą autoriaus tiesmukiškam vaizdavimo būdai ir gal net šaują sarkazmo kitaip rašančių romanistų adresu.

Jei visa tai laikyti puolimu, tai suprantama, kad autorius atsakymai turėjo atrodyti kaip gynyba. Atsakymuose Barėnas išsamiai aiškino savo romana, pabrėždamas, kad vaizdavo taip, kaip buvo „šviesos netirštini“, gyvenimo nesaldinui... Jei klausimai suponavo kai kurių skaitytojų galimas abejonės, tai atsakymai stengėsi tas abejonės išsklaidyti, paaiškinti *Beragio ožio metus* kaip autentišką, nepudruotą Lietuvos kaimo ir provincijos vaizdą. Žodžiu, nežiūrint to pokalbio tono, kuris gal kiek ir primena „60 Minutes“ televizijos programos investigacinį formatą, autorius ne tiek aiškinosi, kiek aiškino. Aiškino, išpėjo skaitytoją, kad jįsai romane nesitiktų cukrinių vaizdėlių, o pajustų gyvenimo realybę, pajęgtų

priimti viską, kas buvo, gera kartu su blogu.

Vytautui Kazakevičiui atrodė ne taip. Apie interview jis štai kaip atsiliepia: „... klausimai atskleidžia priešišką klerikalinių vaduotojų programą, jų primityvų kultūrinį ir istorinį mentalitetą, karingai reikalaujantį iš grožinės literatūros „patriotinio melo“. Klausimą, kodėl Barėnas rinkosi taip netradiciškai vaizduoti lietuvišką kaimą, Kazakevičius mato kaip visai išeivijos lietuvių literatūrai persamą realybės baltinimo uždavinį ir sako, kad tai „... ištisa tikrovės falsifikavimo teorija“ ar „programa“, pagrįsta visai ne literatūros, o politikos ir auklėjimo uždaviniais... Čia visa buvusių Lietuvos ponų „patriotinio melo filosofija“.

Kam čia ta sunkioji artillerija? *Draugas* nuogastavo (ar tikrai, ar apsimetusiai — čia jau kitas klausimas), kad kai kurie skaitytojai, pratę prie šviesesnių Lietuvos vaizdų literatūroje, gali apkaltinti Barėną pikta valia. Todėl kvietė autorių paaiškinti savo tikrovės vaizdavimo pagrindus. O Kazakevičiui čia jau lenda ir vaduotojų programos, ir falsifikavimo reikalavimai literatūrai, ir oficialios patriotinio melo filosofijos. Tarsi *Draugo* paprasti klausimėliai būtų pasirašyti visų trijų

veiknių konferencijos ir užantspauduoti PLB seimo rezoliucijų. Žinau, kad kadaise panašūs suvažiavimas svarstė Dariaus Lapinsko „Loki“. Bet tai buvo labai seniai. O kad koks nors mūsų veiksnys būtų kėdėnės beragio ožio byla, neteko girdėti.

Draugas klausinėjo Barėną skaitytojų vardu ir ne tiek esamų, kiek būsimų, tų, kurie knygos dar nebuvo skaitę. Galėjo tai būti reali pozicija (skaitytojai tikrai maištą kelia, aiškinkis, mielas autoriau), galėjo būti ir dažniau pasitaikanti „velnio advokato“ pozicija (pažįstant tam tikrą skaitytojų rūšį, baugu, kad knyga gali būti ne taip suprata, todėl užkirs tam kelią ir paaiškink, mielas autoriau). Iškart Kazakevičius, atrodo, netiki, kad *Draugas* tikrai reiškia skaitytojų nuomonę, ir sako, kad čia „itakingų kritikų“ (A. T. Antanaičio? R. Šilbajorio? V. Kelertienės?) darbas. Bet vėliau lyg ir įsitikina, kad *Draugas* reprezentuoja platesnių sluoksnių nepasitenkinimą: „...Barėnas savo paivaizduotu kaimu... labai nepatiko tiems, kurie luominę nelygybę laiko normalia visuomenine būseną. Todėl jie ir priekaištavo beletristui, kad šis apjuodinęs jiems brangiausių socialinės ir turtinės nelygybės santvarką...“

Kadangi prieš pokalbį pasirodant dienraštyje jokio pastebimo sukilimo prieš Barėną nebuvo, reikia manyti, kad *Draugas* suvaidino „velnio advokatą“, apsimedamas kalbąs tų vardu, kurie literatūroje ieško gražaus savo įsitikinimų ar iliuzijų patvirtinimo. Tai daugiau konservatyvus nusistatymo žmonės, bet kad jie visi brangintų turtinės nelygybės santvarką, yra grynas Kazakevičiaus spėjimas. Luominiais reikalais pas mus iš viso mažai kas rūpinasi, nes tai dabartinėje situacijoje visai neaktualu. O iš luominę nelygybę laikantių normalia visuomenine būseną pažįstų viena, kuriam romanas visai patiko. Tai būtent patsai Kazimieras Barėnas, kuris vienam iš pokalbio atsakymų teigė: „... O kai dėl Petručionio, kuris prieš Kaušpėdą užėmė vartus, ką gi, tai luominis reikalas. Kaip Anglijoje, sako, gal dar negreit išnyks luominiai skirtumai, taip ir Lietuvai jie nesvetimi buvo. Lordų nei serų neturėjome, tačiau ir Lietuvoje, kaip turbūt visame pasaulyje, kai kurie turtingi, aukštesnės vietos užimantieji... prieš mažąjį žmogų mėgsta dažnai ne tik nosį užriesti, bet ir iš viso jį paskutinėje vietoje laikyti“.

Iš Kazakevičiaus straipsnio atrodytų, kad kone visa išeivija sukilo prieš šį romaną ir jo autorių. Tačiau, nežiūrint gana provokacinio pobūdžio klausimų, jokios viešos reakcijos prieš Barėno beragi ožio nekilo net ir po ano *Draugo* interview. Net ir dešiniausioje spaudoje nepasirodė piktų recenzijų ar kvietimų beragi oži kartu su jo autorium mauti ant iešmo. Žinant, kad mūsų yra žmonių su ne ten padėtu jautrumu (prisimenant kontroversijas dėl Mero *Stripitizo*, Almeno *Saujos skatiku*, ar neseniai dėl G. Remeikytės eilėraštko kilusį furorą), galbūt ir keista, kad Barėno knyga buvo sutikta taikiai, ir visai ne taip, kaip Kazakevičius nupasakoja. Gal tai nuopelnas ano *Draugo* interview ir autoriaus raminančių paaiškinimų. O gal tai nuopelnas pačio romano autentiškumo, nuginklavirusio net tuos, kurie šiaip jau nemaloniems dalykams nėra linkę duoti viešo žodžio teisės. O kad už *Draugo* nesislėpė koks nors veiksnys dirigutas autorius, rodo jau vien tai, kad vienas iš tu

Rūpintojėlis prie Kryžių kalno vartų (1983 m. nuotrauka). Iš Broniaus Kviklio „Lietuvos bažnyčių“ trečiojo tomo.

Hans Egon Holthusen

DIDYSIS ŠEŠTADIENIS

*Kentėjimas laimi karūną,
Ir galią vaidina mirtis.
Bet kraują praliejęs Sūnus,
Juo mūsų kaltes nurašys.*

*Kas šliejasi nykiai į kryžių,
Kentės lyg liūdnajam sapne.
Bet ašaroms akį užliejus,
Ne viskas dar prarasta, ne.*

*Jauti tu dar šiurpų vėsumą
Nuo tykiai atkelto akmens,
Bet pažadintį kaulai
Tau gaivųjį jausmą primins.*

*Regi, kaip naujasis buvimas
Jau reikšias dūmuotam lauke,
Jauti ir kaip dieviškas dvelksmas
Tau širdį paglosto smagiai.*

*Bet dar tavo sąžinė šiandien
Blaškos tarp skausmo, vilties.
Štai tavo širdis taip suskilus,
Štai ji vėl pasveiks, susidės.*

Graži dovanėlė vaikams

Trečioji Jono Minelgos knyga

Kad išėivijoje būtų lietuviškos knygos badas, trūktų lektūros, to dar negalima pasakyti, ne bėda. Bėda pas mus, kaip ir apskritai kitose mažumose, kad toji lektūra daugiausia skiriama suaugusiems, subrendusiems skaitytojams, o jauniems ir mažiems lietuviams tik trupiniai. Barami rašytojai, kad jie „užmiršta“ jaunąjį skaitytoją. Priežastis tačia yra ta, kad rašyti jaunimui daug sunkiau nei vyresniam skaitytojui.

Yra bandančių tą spragą užpildyti, besimamčių rašyti ir vaikams, ir paaugliams. Tačiau jei rašytojas rašo prisiversdamas ar atitokiam nuo vaikų pasaulio, užmiršęs, ką jis pats mėgo ir norėjo skaityti, kokiomis knygomis žaistų vaiku būdamas, savo rašiniams jauną skaitytoją gali atbaidyti. Bandymas knygoj tiesiogiai įtaigauti, kad reikia mylėti tėvų žemę ar jos simbolius, kurių jis nematė ir anos žemės koja nepalietė, tikslas nepasiekia. Dar blogiau, jei tos, kad ir labai kilnios mintys ir intencijos bandomos surašyti dirbtinai nukaltu eiliumu. Vaiko dėmesį patraukia eilėraštis, tik parašytas tobulu, skambiu eiliumu, su humoru, patraukliais palyginimais perpin-ta kalba. Gera, kai prisideda ir atitinkamos, jam suprantamos iliustracijos. Iliustracijos bus skaitinio papildymas konkrečiu vaizdu. Reikia, kad vaikas, sykiu tokią knygą paėmęs, norėtų ją imti ir antrą, ir dešimtą kartą. Vaiko atmintis gera, paskaitęs pamėgtą eilėraštį kelis sykius, jis įsisavins jį visiems laikams. Jau-no skaitytojo bet kokia vidutinė lektūra neapgausi.

Dideli reikalavimai, ar ne tiesa? Ačiū Dievui, vaikams rašyti ne tik pašauktu, bet ir išrinktu dar šiek tiek turime. Kalbame tik apie poezijos kūrėjus vaikams. Kas nėra iš mūsų užaugęs su Vyte Nemunėliu ar nėra gerėjėjis Leo-nardo Žitkevičiaus eiliumu. Prie jų reikia priskirti ir trečią, kurio eiles „Tėvynės žvaigždutėje“ ar kur kitur užtikęs vaikas skaitys

pirmiausia, o gal ir išsikirps, į sąsiuvinį įklijuos. Taip, tai Jonas Minelga, kurio jau trečioji knyga *Žiogas muzikantas* neseniai išėjo iš spaudos ir platinama. Jonas Minelga, kilęs iš Perna-ravos apylinkių (Kėdainių aps.), gyvena Chicagoje. Tai kuklus, niekur nebėdantis prasikišti, ramus, didelio talento rašytojas. Dar daug kam gal paslaptis, kad tas pats literatūros kūrėjas vaikams turi ir gilų humoro talentą. Jo keliais slapyvardžiais pasi-rąšyti satyriniai eilėraščiai dažnai pasirodo mūsų spaudoj.

Pirmoji Jono Minelgos knyga vaikams *Labas rytas, vovere* (1964), antroji *Kišio pyragai* (1973) savo laiku buvo sutiktos labai palankiai, tebėra vaikų mėgstamos ir šiandien. Ši trečioji savo formatu, išvaizda, turiniu ir nuotaka yra natūrali anų dviejų tęsinys. Joje sudėta 60 eilėraščių. Visi jie kalba apie konkretų, vaikams suprantamą pasaulį, iškart pagaus skaitytojo dėmesį. Eilė-raščiuose nėra sausų moralų, šūkių, patosų, atviros didaktikos, pamokslų ar pabarimų. Temos — kasdienė vaikų matoma aplinka: kiemas, žaislai, gyvuliai, paukš-čiai, gamtos reiškiniai, draugai, kelionės, atostogos. Atitinkama vietą randa ir Lietuvos miestai ar

Jono Minelgos naujosios knygos vaikams „Žiogas muzikantas“ viena iliustracijų — dail. Dianos Kizlauskienės.

upės — Kaunas, Šakiai, Vilnius, Kėdainiai, Nemunas, Nevėžis, Sušvė, Šešupė, Lietuvos miškas, vėjai, šeštadieninė lietuviška mokykla. Yra ir šio krašto aktu-alijų — astronautai, beisbolas, indėnai ir kt.

Minelga rimuodamas gausiai naudoja turtinę, arba tobulą rimą: tėtį — plepėti, dangų — susirango, kaminai — amžinai, gaidys — išbaidys, gelės — kėlės, nupūstų — rūstų, gieda — žiedą ir t.t. Štai, pvz.:

*Pro mėnulį, pro Aušrinę
Kilo saulėn į erdves.
Vėl į žemę gintarinę
Paukščių Takas jį parves.*

(Astronautas)

Arba:

*Rengias maršą grot žiogai,
Smuikėlius iškelė...
Lūk, vėjeli, čia ilgai —
Visą vasarėlę.*

(Pietų vėjeliui)

*Ei, saulyte, tramdyk vėją,
Te padangę prablaivė! —
Pirkio būti nusibodo,
Pasiilgom parko, sodo.*

(Rugsėjis)

I talką autoriui atėjo ir jauna dailininkė Diana Kizlauskienė. Jos vienos ar dviejų spalvų realisti-niai piešiniai puošia kiekvieną eilėraštį. Piešiniai vaikams bus suprantami, padaryti ne atkiš-tinai. Geriausiai nusisekė gal bus gamtos trupinėliai ir veidai vaikų, kai jie užgriebti tik vienu kitu brūkšniu. Mažiausios nusisekė veidai 17, 38 ar 51 puslapiuose.

Apskritai knyga net labai reko-menduotina mokyklinio amžiaus vaikams. Tokios rūšies lektūra mūsų padangėje jau retai pasi-taiko, todėl nedidelis jos tiražas turėtų būti per savaitę, kitą iš-grobstyta. Ypač tai vertinga dovanėlė mokslo metų baigimo progai.

Žioga muzikantą išleido JAV LB Švietimo taryba 1983 metais (knygoj pažymėta 1982). Leidimą parėmė Lietuvos fondas. Spaudė M. Morkūno spaustuvė. 71 psl. Kaina — 4 dol. Gaunama ir „Drauge“.

C. G.

Lietsargis giedrą dieną

(Atkelta iš 3 psl.)

tūroje ir mene. Tai būtų rim-tas, skaudus ir net tragiškas įvykis. Nesvarbu, ar klau-simai būtų keliama skaitytojų, ar redakcijos vardu. Visiems būtų aišku, kad tai „prin-cipinio pobūdžio priekaištai“, kad tai griaustinis iš aukštų valdžios sostų. Nekiltų abe-jonės, kad rašytojas laikomas nusikaltusiu pilietiškomis ir auklėjimo uždaviniais. Toks viešas rašytojo išvilkinimas tei-sintis savaime reikštų jo pasmerkimą, gal net rimtą pavojų jo tolimesnei profesinei karjerai. Tad, pagal automatišką analogiją, *Drau-go* pokalbis nebuvo vien re-dakcijos pasiūlymas, o išėivijos vadų įsakyta ar bent suorkestruota akcija prieš rašytoją. O tai reiškia, kad Barėnas pakliuvo rimton bėdon ir kad reikia jį ginti aukštai pakeltu balsu.

Žinoma, panašių pokalbių su rašytojais *Literatūroje* ir mene nebūna. Viešos išpa-žintys, be abejo, atliekamos privatesnėje aplinkoje. Yra kitokių būdų rašytojui priminti, kad jis prasišlovė. Pokalbiai spaudoj yra skirti rašytojui pagerbti, priminti visiems, kad jis darosi vertas viešo ir oficialaus pripažinimo. Peikti viešai yra stačiai netaktiška. Tad *Draugo* pokalbis Kaza-kevičiui galėjo atrodyti ne tik smerkiantis, bet ir stačiai nemandagus. O už takto stoka juk visai tikslu smarkiai iš-barti nepraustaburnius tautie-čius.

Draugo rūpestis skaitytojų reakcija Kazakevičiui galėjo atrodyti visai meluotas. Sovie-tinei Lietuvos spaudai skai-tytojų nuomonė nesvarbi. Tiesa, kartais skaitytojų leidžiama prabilti, bet tais atvejais jo balsas visuomet su-tinka su redakcijos ar net aukštesnių instancijų linija.

Svarbiais reikalais skaitytojų nuomonė nuo oficialiosios nesiskiria. Todėl *Draugo* nuogastavimai, kad kai kurie skaitytojai gali būti romanu nepatenkinti, Kazakevičiui galėjo atrodyti kaip įtakingų kritikų ar net išėivijos poli-tinės hierarchijos puolimas prieš oficialiai tiesiai nusi-kaltusį Barėną.

Sunku Kazakevičiui buvo įsakyti ir sarkazmo, lengvo humoro bei savišaipos gaidas aname pokalbyje. Tokie elementai svetimi visuomet mirtina rimtim apgaubtai sovietinei spaudai. (Links-mos gaidos, tiesa, nėra dažnos ir mūsų spaudoj, nesgi ir mes lietuviai, taigi genetiškai rim-ti; tačiau redakcijų kėdes už-imant jaunesniems, anglo-saksų žaismingumo raga-vusiems žmonėms, kieta-sis periodikos tonas dažnai su-minkštėja.) Todėl, kad *Drau-gas* iškelia kontrastą tarp iprastinio šviesaus Lietuvos kaimo vaizdavimo ir Barėno piešiamos panoramos, Kaza-kevičiui nė nekyla įtarimas, kad čia gali būti pritariama Barėno linijai ir pasiūpoma iš ankstesnių idealizuotų vaiz-delių. Klausimas „kuris vaiz-das teisingesnis — ankstesnių išėivijos rašytojų, ar Jūsų?“ Kazakevičiui atrodė smarkiai peiktinu užmetimu Barėnui. Jam nei nedingteli, kad čia redakcija galėtų žaismingai džiaugtis su autorium, pasi-tinkant ne „šviesią pasaką“, o romaną, kuriame šviesa netirštinta, gyvenimas nesal-dintais.

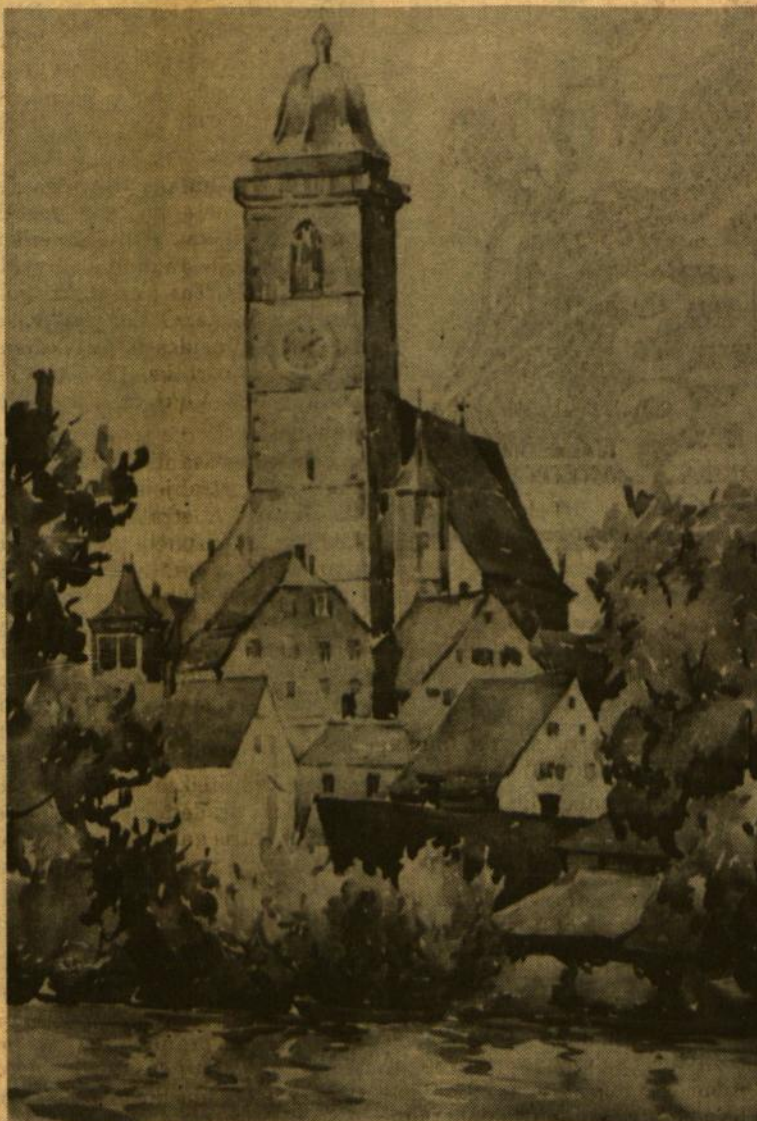
Žodžiu, Kazakevičius išėivis-kos *Draugo* kalbos nesuprato. Kur buvo subtilus pritarimas, jis matė puolimą ir niekinimą. Kur buvo tariama skaitytojų nuomonė, jis įžiūrėjo principi-nius, toli siekiančius priekaiš-tus. Kazakevičiaus aštri reakcija į tai, kas buvo rašy-

ta, yra sunkiai paaiškinama. Bet jo reakcija į tai, kaip jis tą rašymą suprato, yra aiški ir net pateisinama. Nes gerą rašytoją nuo vilkų ginti yra doras užsiėmimas, net tada, kai tų vilkų nėra. O iš kur žinoti, ar tie vilkai čia pat, ar už devynių miškų, jei taip sunki ta padalinta lietuvių kalba?

Atrodo viską išsiaiškinom ir galim ramiai sau traukti su šampano buteliu atstvesti Ba-rėno laimėtą JAV Lietuvių Bendruomenės premiją už *Beragio ožio metus*. Bet palaui-ki — ar tikrai? Juk lietuviš-ka išskirtis pavojinga, kai turim reikalo su tom dviem mūsų kalbom. Prisiminkim, kad *Pergalėje* Kazakevičius rašė ne mūsų, o tarybine lietuvių kalba. Ar tikrai jis ten taip piktai šūkavo, kaip mums atrodo, tą jo straipsnį lietuviš-ka išėivieškai perskaičius?

• Ateitis nr. 1 (1984 sausis). Ateitininkų federacijos leidžia-mas katalikiškos lietuviškos orientacijos mėnesinis žurnalas. Vyriausia redaktorė — Stasė Petersienė, 2534 West 40th Street, Chicago, IL 60632. Redak-cinė kolegija: Rima Janulevičiūtė, Ramūnė Kubiliūtė, Linas Palubinskas, Raminta Pėmkutė, Arūnas Pėmkus, Darius Poli-kaitis, Birutė Tamulytė, Arvy-das Žygas. Techniniai redak-toriai — Jonas Kuprys. Administratorius — Juozas Poli-kaitis, 7235 S. Sacramento Ave., Chicago, IL 60629. Prenumerata JAV ir Kanadoje — 12 dol., susi-pažinimui — 9 dol., kituose kraš-čiuose — 9 dol., išskyrus Pietų Ameriką (7 dol.).

Numeryje rašo naujais Atei-tininkų federacijos dvasios vadas kun. Valdemaras Kukuris apie gyvosios dvasios sąjūdį ir atei-tininkus, Viktoras Nakas apie lietuvių išėivį įtaką užsienio poli-tikai. Spausdinami lietuvių poetų eilėraščiai žiemos tema. Po to nu-merio puslapiui skirti įvairiai Ateitininkų federacijos ir jos padalinių veiklos apžvalgos.

Teofilis Petratis

Nuertingeno bažnyčia

Teofilis Petratis Chicagoje

Dailės mėgėjas bei žino-vams yra visuomet idomu atrast dar naują veidą mūsų išėivijos kūryboj. Taip yra įvykę su Teo-filij Petratiu, kuris kalb labiau žinomas rytų pakrantėje, nes gyvena, prieš atvykdamas į Chi-cagą, New Jersey valstybėje. Pomirtinėje parodoje, ruošiamoje Čiurlionio Galerijoj, Inc., išsta-tyta apie 40 darbų, kurie liudija jo talentą ypač akvarelėje.

Nuo 1927 ligi maždaug 1935 metų dailininko tapytieji alieji-niai darbai pasižymi kūno dėsniu bei brožuų supratimu ir apvaldu-mu. Nuotaikingi portretai, nors atlikti akademiniu stiliumi, yra gerai užbaigti. Fizionomija pagauna vidinę nuotaiką ir jaučiamas gyvas žmogus. Matosi nu-galėta pati medžiaga. Pro ją kalba asmuo. Technika įvairi. Darbai realistiniai.

Nuo 1940 metų pereita (Vokie-tijoj) į akvarelę. Čia nemažai pa-dirbėta ir tai jaučiama kūriny